

CC
P

KC

719/43

**СӨВЕТСКӨҮ
СОЦИАЛЫСТЫЧЕСКӨҮ
РЕСПУБЛИКАҲАС
СОЈУЗЛӨН
КОНСТИТУЦИЈА
(ОСНОВНӨҮ ЗАКОН)**

КОМИ ГОСИЗДАТ СЫКТЫВКАР 1938

1880

СТАВ СТРАНАЈАССА ПРОЛЕТАРИЈАС, ОТУВТЧОЈ!

Комм-3

2-677

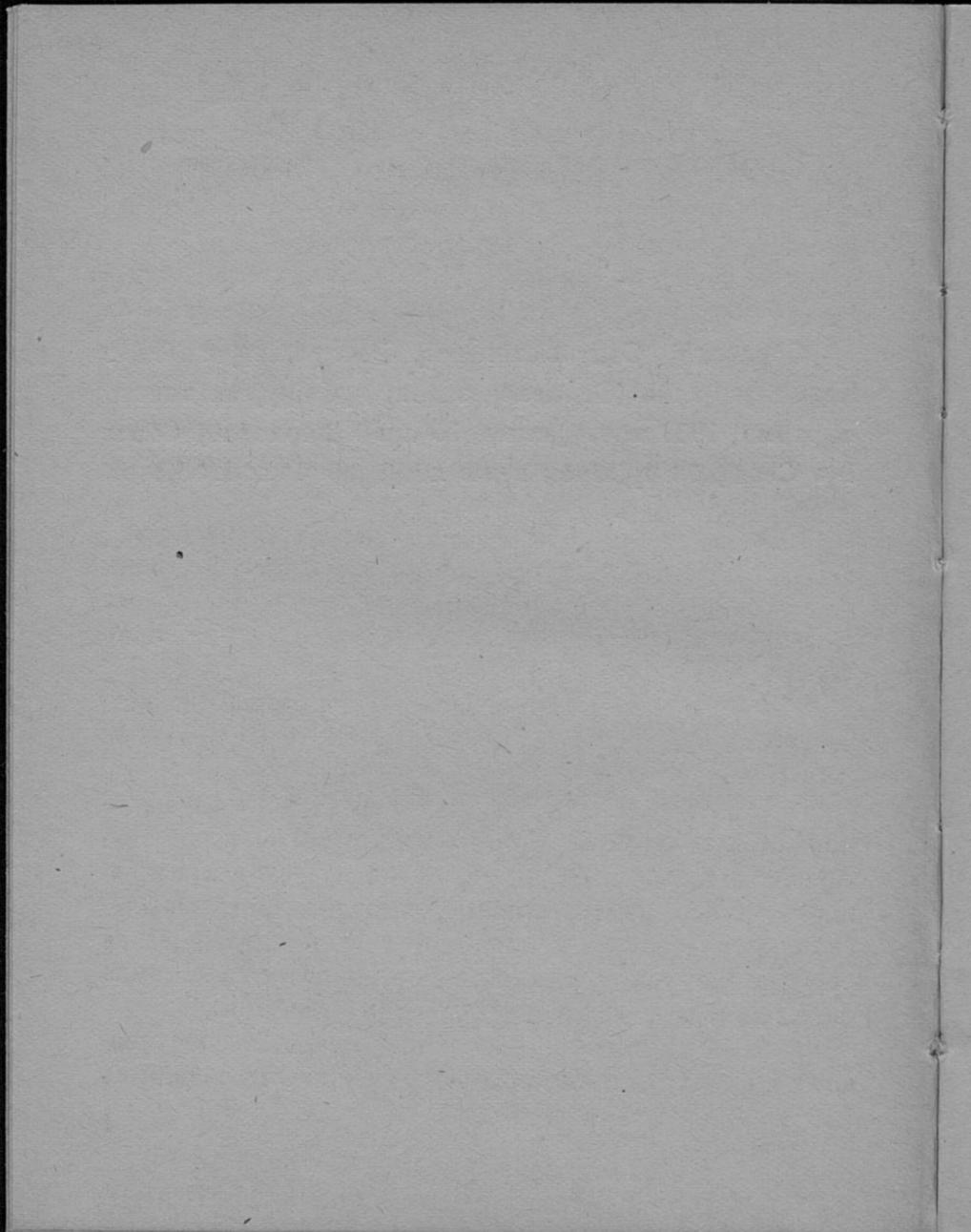
СӨВЕТСКӨЙ
СОЦИАЛІГТИЧЕСКӨЙ
РЕСПУБЛІКАЈАС
СОЈУЗЛӨН
КОНСТИТУЦІЈА
(ОСНОВНӨЙ ЗАКОН)

КОМІ ГОСУДАРСТВЕННӨЙ ИЗДАТЕЛЬСТВО
СЫКТЫВКАР 1938

8-NMO

Советскӧй Социалистическӧй Республикаяс Союз
Конституцијалӧн (Основнӧй закон) публікујтан текстӧ
пыртӧма 1938 вося январ 15 лунӧ Верховнӧй Совет
1-ја Сессјаӧн прімітӧм вежлалӧмјассӧ да содтӧдјассӧ.

СОВЕТСКОЈ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЈ РЕСПУБЛИКАЈАС СОЈУЗЛОН КОНСТИТУЦИЈА (ОСНОВНОЈ ЗАКОН)

1-ој ГЛАВА

ОБЩЕСТВЕННОЈ УСТРОЈСТВО

1-ој СТАТЪА. Советској Социалистическој Республикајаслон Союз ем рабочѡјјаслон да крестаналон социалистическој государство.

2-ѡд СТАТЪА. СССР-лѡн политическој подулыс—ужалыс јѡз депутатјаслон Советјас, кодјас быдмисны да јонмисны помещикјаслыс да капиталистјаслыс властѡ путкылтѡмла да пролетариат диктатура шедѡдѡмла.

3-ѡд СТАТЪА. СССР-ын став власт карса да сиктса ужалыс јѡз кын ужалыс јѡз депутатјас Советјас пыр.

4-ѡд СТАТЪА. СССР-лѡн экономическој подулыс—овмѡслон социалистическој система і производство ѡрудѡјејас да средствојас вылѡ социалистическој собственност, кодјас утвердитчисны овмѡслыс капиталистическој системасѡ бырѡдѡмла, производство ѡрудѡјејас да средствојас вылѡ частној собственност отменѡдѡмла да мортѡс мортѡн експлоатирујтѡм бырѡдѡмла.

5-ѡд СТАТЪА. СССР-ын социалистическој собственност ем либѡ государственној собственност формаа

(став јѳзлѳн достојанјѳ), лѳбѳ кооператѳвно-колхозној собствѳнность формаа (торја колхозјаслѳн собствѳнность, кооператѳвној ѳтувтѳѳмјаслѳн собствѳнность).

6-ѳд СТАЃЃА. Му, сълѳн пыщкѳсыс, вајас, вѳрјас, заводјас, фабрѳкјас, шахтајас, руднѳкјас, кѳрттуј, вавыв да сынѳдывыв транспорт, банкјас, свјазлѳн средствојас, государствоѳн котыртѳм вѳзму овмѳсса гырыс прѳдпрѳјатѳјејас (совхозјас, машинотракторнѳј станцѳјајас да с. в.), а сѳз-жѳ коммунальнѳј прѳдпрѳјатѳјејас да карјасын да промышленнѳј пунктјасын основнѳј жѳлѳщнѳј фонд ем государствонѳј собствѳнность, мѳдногѳн-кѳ, став јѳзлѳн достојанјѳ.

7-ѳд СТАЃЃА. Колхозјасын да кооператѳвној организацијајасын общѳественнѳј прѳдпрѳјатѳјејас најѳ лова да мјортвѳј инвентарѳн, колхозјасѳн да кооператѳвној организацијајасѳн вѳчан продукцијаыс, кызі і налѳн общѳественнѳј стрѳјбајасыс ем колхозјаслѳн да кооператѳвној организацијајаслѳн общѳественнѳј, социалистѳческѳј собствѳнность.

Быд колхознѳј дворлѳн основнѳј доход кынцѳ, кодѳ воѳ общѳественнѳј колхознѳј овмѳсыс, ем ас пѳлзујтѳѳмын усадба бердса ѳеыжыд му участок да усадба бердса участок вылын аслас собствѳнностин подсобнѳј овмѳс, олан керка, продуктѳвној скѳт, курѳгпѳтка да вѳзму ужалан посны инвентар—вѳзму ужалан артељ устав сертѳ.

8-ѳд СТАЃЃА. Колхозјасѳн занѳмајтан му закрепљајтѳѳ на сажѳ дѳнбосттѳг да сруктѳг пѳлзујтѳѳм вылѳ, мѳд ногѳн-кѳ век кежлѳ.

9-ѳд СТАЃЃА. Овмѳслѳн социалистѳческѳј сѳстема-

код ытщы, кодї ем СССР овмбсын ыжыдалыс форма, законн лезбб ытка крестаналн да кустарјаслн посны частнб овмбс, кодї подулассб ас уж вылын да кодї оз лез јбзлыс уж эксплуатірујтм.

10-бд СТАТФА. Гражданалн личнб собственност правыс најб трудбвб доходјас да чббмторјас вылб, олан керка вылб да подсобнб гортса овмбс вылб, гортгбгбрсса ембурјас вылб, личнб ас вылб вїзан да удобство кблужјас вылб, сїз-жб кызї гражданалн личнб собственност наследујтм вылб правыс—дббб-рїтббны законн.

11-бд СТАТФА. СССР-лн хожајственнб олбмыс урчїтб да вескбдлысбб государственнб народно-хожајственнб планн общественнб озырлун содтм могыс, ужалыс јбзлыс материалнб да культурнб уровенсб пыр бтарб кыпббм могыс, СССР-лыс незавїсїмостбб крепїтм да сылыс обороноспбсностбб јонмббм могыс.

12-бд СТАТФА. СССР-ын уж—објазанност да честб мог ужавны вермыс быд гражданылн ташбм прїнцїп сертї: „кодї оз ужав, сїјб оз сој“.

СССР-ын пбртбб олбмб соціалїзмлн прїнцїп: „быдбнсаң сїјб спбсност сертї, быдбнлы—сїјб уж сертї“.

II-бд ГЛАВА

ГОСУДАРСТВЕННБ УСТРОЈСТВО

13-бд СТАТФА. Сбветскб Соціалїстїческб Республїкајаслн Сојуз ем сојузнб государство, кодбс лббб-

дѡма асвѡлабѡн ѡтвѡтчан подув вылын ѡткоѡ права
Сѡветскѡј Соціалістическѡј Республікајасы:

Росіјскѡј Сѡветскѡј Федеративнѡј Соціалістическѡј
Республікаы,

Украінскѡј Сѡветскѡј Соціалістическѡј Республі-
каы,

Белорусскѡј Сѡветскѡј Соціалістическѡј Республі-
каы,

Азербайджанскѡј Сѡветскѡј Соціалістическѡј Рес-
публікаы,

Грузінскѡј Сѡветскѡј Соціалістическѡј Республі-
каы,

Армјанскѡј Сѡветскѡј Соціалістическѡј Республі-
каы,

Туркменскѡј Сѡветскѡј Соціалістическѡј Республі-
каы,

Узбекскѡј Сѡветскѡј Соціалістическѡј Республіка-
ы,

Таджікскѡј Сѡветскѡј Соціалістическѡј Республі-
каы,

Казахскѡј Сѡветскѡј Соціалістическѡј Республі-
каы,

Кіргізскѡј Сѡветскѡј Соціалістическѡј Республі-
каы.

14-ѡд СТАТЪА. Сѡветскѡј Соціалістическѡј Респуб-
лікајас Сојуз ведајтѡмѡ пырѡны аслас высшѡј власт
органјас да государственнѡј управленіе органјас пыр:

а) междунарднѡј воысѡмјасын Сојузѡс предста-
вительствутѡм, мукѡд государствојаскѡд договорјас
вѡчалѡм да вынсѡдѡм;

- б) војна да мир вoпpocјac;
- в) СССР составо вьл республикајасо примітoм;
- г) СССР-лыг Конститицијасо олoмo пoртoм бoрca контролірујтoм да сојузнoј республикајас Конститицијаслыг СССР Конститицијакoд лoсaлoмcо обeспeчитoм;
- д) сојузнoј республикајас кoстын гpaнцaјаслыг вeжoмјacсo вьнoдoм;
- e) вьл кoтыртoм крајјac да областјac, a cіг-жo вьл автономнoј республикајас сојузнoј республикајас cоcтaвын вьнoдoм;
- ж) СССР-oс дoрjoм кoтыртoм да СССР-ca cтaв вooружoннoј вьнјacoн вeскoдлoм;
- з) гoсудapcтвeннoј монополија пoдув вьлын мукoд гoсудapcтвoјacкoд тoргyјтoм;
- и) гoсудapcтвeннoј бeзoпacнocт oхpaнaјтoм;
- к) СССР-лыг нaрoднo-хoзaјcтвeннoј плaнјac лoсoдoм;
- л) СССР-лыг јeдинoј гoсудapcтвeннoј бјуджeт, a cіг-жo вoтјac да doхoдјac вьнoдoм, кoдјac вoдны сојузнoј, рeспубликaнскoј да мeстaвынcа бјуджeтјac aртмoдoм вьлo;
- м) oбшчecoјузнoј тoдчaнлуна—бaнкјacoн, пpoмышлeннoј да вiзму oвмoссa учрeждeнијeјacoн да пpeдпpијaтiјeјacoн, a cіг-жo тoргoвoј пpeдпpијaтiјeјacoн вeскoдлoм;
- н) тpaнcпopтoн да cвјaзoн вeскoдлoм;
- o) дeнeжнoј да кpeдитнoј cиcтeмaдн вeскoдлoм;
- п) гoсудapcтвeннoј cтpaхoвaнијe кoтыртoм;
- р) зaјoмјac зaклyчaјтoм да пpeдocтaвляјтoм;

е) муон, а сіґ-жѳ мупыщкѳсса ѳзырлунјасѳн, вѳр-
јасѳн да вајасѳн пѳлзујтѳмлыс пѳдувјас лѳѳѳѳѳм;

т) велѳѳѳѳмын да зѳнвізалун кутѳмын пѳдувјас лѳ-
ѳѳѳѳѳм;

у) народно-хѳзајственнѳј учѳтлыс ѳтсїкаса сїстема
кѳтыртѳм;

ф) уж јылыс законодательство пѳдувјас лѳѳѳѳѳм;

х) судтечаснѳг да суднѳѳѳѳм јылыс законодатель-
ство; уголовнѳј да гражданскѳј кодексјас;

ц) сојузнѳј гражданство јылыс законјас; иностра-
нецјас правојас јылыс законјас;

ч) амнїстїја јылыс общесѳѳѳѳѳнѳј актјас лѳѳѳѳѳм.

15-ѳѳ СТАТѳѳА. Сојузнѳј Республикајаслѳн суверѳ-
нїтет огранїчїтѳма сѳмын СССР Конституцїја 14-ѳѳ
статѳаын їндѳм преѳелјасын. Тајѳ преѳелјас саяс быд
Сојузнѳј республика нѳѳѳѳѳ государственнѳј власт са-
мѳстојательнѳја. СССР вїѳѳ сојузнѳј республикајаслыс
сувереннѳј правојассѳ.

16-ѳѳ СТАТѳѳА. Быд Сојузнѳј республикалѳн ем
аслас Конституцїја, кодї арталѳ республикалыс аслыс-
пѳлѳслунјассѳ да лѳѳѳѳѳѳма СССР Конституцїјакѳѳ
тырвыјѳ лѳсалананѳн.

17-ѳѳ СТАТѳѳА. Быд Сојузнѳј республикалыс сохра-
најтѳѳ право СССР-ыс асвѳлаѳн петѳм вылѳ.

18-ѳѳ СТАТѳѳА. Сојузнѳј республикајаслѳн террїто-
рїјаыс оз вермы лѳны вежѳма најѳ сѳгластѳг.

19-ѳѳ СТАТѳѳА. СССР-са законјас ѳткоѳа вынаѳѳ
сојузнѳј став республикајас террїторїја вылын.

20-од СТАТТА. Сојузнѳ республикалѳн-кѳ законыс оз лѳсав обшчесојузнѳ законкѳ, сек дејствутѳ обшчесојузнѳ закон.

21-од СТАТТА. СССР-са гражданајаслы лѳсѳдѳѳ једѳнѳ сојузнѳ гражданство.

Сојузнѳ республикаса быд гражданин ем СССР-са гражданин.

22-од СТАТТА. Росѳјскѳ Сѳветскѳ Федератѳвнѳ Социалистическѳ Республѳка состоѳтѳ: Алтајскѳ, Далне-Восточнѳ, Краснодарскѳ, Краснојарскѳ, Орджоникидзевскѳ, крајјасыс; Архангелскѳ, Вологодскѳ, Воронежскѳ, Гор'ковскѳ, Ивановскѳ, Иркутскѳ, Калининскѳ, Кировскѳ, Кузбѳшевскѳ, Курскѳ, Ленинградскѳ, Московскѳ, Новосибирскѳ, Омскѳ, Оренбургскѳ, Орловскѳ, Ростовскѳ, Р'азанскѳ, Саратовскѳ, Свердловскѳ, Смоленскѳ, Сталинградскѳ, Тамбовскѳ, Тулскѳ, Челябинскѳ, Чѳтинскѳ, Ярославскѳ областјасыс; Татарскѳ, Башкирскѳ, Дагестанскѳ, Бур'ат-Монголскѳ, Кабарѳино-Балкарскѳ, Калмыцкѳ, Карельскѳ, Коми, Крымскѳ, Маријскѳ, Мордовскѳ, Немцев Поволжја, Северо-Осетѳнскѳ, Удмуртскѳ, Чечено-Ингушскѳ, Чувашскѳ, Якутскѳ автономнѳ советскѳ социалистическѳ республикајасыс; Адыгејскѳ, Јеврејскѳ, Карачајевскѳ, Ојротскѳ, Хакассскѳ, Черкесскѳ автономнѳ областјасыс.

23-од СТАТТА. Украинскѳ Сѳветскѳ Социалистическѳ Республѳка состоѳтѳ: Винницкѳ, Днепропетровскѳ, Дѳнецкѳ, Жѳтомѳрскѳ, Каменец-Подолскѳ, Киевскѳ, Нѳколајевскѳ, Одесскѳ, Полтавскѳ, Хар'

ковској, Черніговској областјасы да Молдавској Автономној Сѳветској Соціалістическој Республікаы.

24-од СТАТТА. Азербайджанској Сѳветској Соціалістическој Республікаы состоітны Нахичеванској Автономној Сѳветској Соціалістическој Республіка да Нагорно-Карабахској автономној област.

25-од СТАТТА. Грузінској Сѳветској Соціалістическој Республікаы состоітны: Абхазској АССР, Аджарској АССР, Југо-Осетінској автономној област.

26-од СТАТТА. Узбекској Сѳветској Соціалістическој Республіка состоіт: Бухарској, Самаркандској, Ташкентској, Ферганској, Хорезмској областјасы да Кара-Калпакској Автономној Сѳветској Соціалістическој Республікаы.

27-од СТАТТА. Таджікској Сѳветској Соціалістическој Республікаы состоіт Горно-Бадахшанској автономној област.

28-од СТАТТА. Казахској Сѳветској Соціалістическој Республіка состоіт: Актубінској, Алма-Атінској, Восточно-Казахстанској, Гурјевској, Западно-Казахстанској, Карагандінској, Кызыл-Ордінској, Кустанајској, Павлодарској, Северо-Казахстанској, Јужно-Казахстанској областјасы.

29-од СТАТТА. Белорусској Сѳветској Соціалістическој Республіка состоіт: Вітебској, Гомельској, Мінској, Могілевској, Полесској областјасы.

III-öđ глава

СӨВЕТСКӨЈ СОЦИАЛИСТИЧЕСКӨЈ РЕСПУБЛИКАЈАС СОЈУЗСА ГОСУДАРСТВЕННОЈ ВЛАСТЛӨН ВЫШӨЈ ОРГАНЈАС

30-öđ СТАТФА. СССР-са государственнөј властлөн вышөј органыс ем СССР-са Верховнөј Совет.

31-öđ СТАТФА. СССР-са Верховнөј Совет пөртө олөмө став правојассө, кодјасөс сетөма Советскөј Социалистическөј Республикајас Сојузлы Конституција 14-öđ статфа сертi, мыјещ најө, Конституција сертi, оз пырны СССР-са Верховнөј Советлы подотчотнөј СССР-са органјас компетенцијаө: СССР-са Верховнөј Совет Президиумлы, СССР-са Народнөј Комиссарјас Советлы да СССР-са Народнөј Комиссарлатјаслы.

32-öđ СТАТФА. СССР-ын законодательнөј власт ну-öдсө сөмын СССР-са Верховнөј Советөн.

33-öđ СТАТФА. СССР-са Верховнөј Совет состоитө кык палатаыс: Сојузса Советыс да Национальностјас Советыс.

34-öđ СТАТФА. Сојузса Совет бөрјысө СССР-са гражданаөн бөрјысан округјасын тащөм норма сертi: 300 сурс олыс вылө öтик депутат.

35-öđ СТАТФА. Национальностјаслөн Совет бөрјысө СССР-са гражданаөн сојузнөј да автономнөј республикајасын, автономнөј областјасын да национальнөј округјасын тащөм норма сертi: кыъ вит депутат быд сојузнөј республикасаң, дасөтi депутат быд автоном-

нõј республикасан, вiт депутат быд автономнõј областсан да õти депутат быд национальнõј округсан.

36-õд СТАТЪА. СССР-са Верховнõј Совет бõржыгõ нол воста срок кезлõ.

37-õд СТАТЪА. СССР-са Верховнõј Советлõн кыкнан палатаыс: Союзса Совет да Национальностјасса Совет õткод правоõс.

38-õд СТАТЪА. Союзса Совет да Национальностјас Совет возмõстчõны õткода законјас лõсõдõмын.

39-õд СТАТЪА. Закон лыдфыссõ вынõдõмõн, примõма-кõ сјõс СССР-са Верховнõј Совет кыкнан палатанас, кыкнанас прõстõј болшинствоõн.

40-õд СТАТЪА. СССР-са Верховнõј Советõн примõtõм законјас јõзõдõны Союзнõј республикајасса кывјас вылын СССР Верховнõј Совет Президиумса председател да секретар кырымалõмõн.

41-õд СТАТЪА. Союзса Советлõн да Национальностјас Советлõн сессияјасыс заводитõсны да помасõны õти кадõ.

42-õд СТАТЪА. Союзса Совет бõржõ Союзса Советõ председателõс да сылы кык вежыгõс.

43-õд СТАТЪА. Национальностјас Совет бõржõ Национальностјас Советõ председателõс да сылы кык вежыгõс.

44-õд СТАТЪА. Союзса Советлõн да Национальностјас Советлõн председателјас вескõдлõны соответствующõј палатајас заседанijeјасõн да нудõны налыс пыщкõсса ужаланногõ.

45-õд СТАТЪА. СССР Верховнõј Советса кыкнан палатаыслыс õтувја заседанijeјассõ õчередõн нудõны

Союзса Сöветлөн да Националностјас Сöветлөн председателјас.

46-öд СТАТФА. СССР-са Верховнöј Сöветлөн сессијајасыс чукöртсöны СССР Верховнöј Сöвет Президиумдн онас кыкыг.

Внеочереднöј сессијајас СССР-са Верховнöј Сöвет Президиум чукöртö аслас колöм серти либö сојузнöј республикајас пыцкыг öти республикадн требутöм серти.

47-öд СТАТФА. Союзса Сöвет да Националностјас Сöвет костын оз-кö ло öти кывјö воöм, вопросы сетсö паритетнöј подувјас вылын лöсöдöм сöгласителнöј комиссијалы решитöм вылö. Сöгласителнöј комиссијаыс-кö оз во öтсöгласа шуöмö либö сылөн-кö шуöмыс оз могмöд палатајас пыцкыг öтисö, вопросы мöдпöв видлавсö палатајасас. Кык палатаыслөн-кö öтсöгласа решенијеыс оз ло, СССР-са Верховнöј Сöветлөн Президиум распускајтö СССР-лыг Верховнöј Сöветöс да назначајтö выл бöрјыöмјас.

48-öд СТАТФА. СССР-са Верховнöј Сöвет кыкнан палатаса öтувја заседаније вылас бöрјö СССР-са Верховнöј Сöветлыг Президиум тащöм составдн: СССР-са Верховнöј Сöвет Президиумса председателöс, сылы дасöти вежыöс, Президиумса секретарöс да Президиумса 24 шленöс.

СССР-са Верховнöј Сöветлөн Президиум аслас став ужын подотчотнöј СССР-са Верховнöј Сöветлы.

49-öд СТАТФА. СССР-са Верховнöј Сöветлөн Президиум:

а) чукӧртӧ СССР-са Верховнӧй Сӧветлыс сесси-
јајас;

б) сетӧ СССР-ын действујтыс законјасӧс гӧгӧрвоӧ-
дӧм, леғалӧ указјас;

в) СССР-са Конституција 47-ӧд статта сертӧ распус-
кајтӧ СССР-са Верховнӧй Сӧветӧс да назначајтӧ выл
бӧрјысӧмјас;

г) нудӧ став јӧзлыс јуасӧм (референдум) аслас
воғмӧстчӧм сертӧ либӧ сојузнӧй республикајас пыщкыс
ӧтиӧн требујтӧм сертӧ;

д) отменајтӧ СССР-са Народнӧй Комиссарјас Сӧ-
ветлыс да сојузнӧй республикајасса Народнӧй Комис-
сарјас Советјаслыс шуӧмјасӧ да распораженіејасӧ,
оз-кӧ најӧ лӧсавны законкӧд;

е) СССР-са Верховнӧй Сӧвет сессијајас костын мез-
дӧ должностыс да назначајтӧ СССР-са торја Народ-
нӧй Комиссарјасӧс СССР-са Народнӧй Комиссарјас Сӧ-
ветса председател индӧм сертӧ да бӧрвылас сувтӧдӧ
СССР-са Верховнӧй Сӧветлыс вынсӧдӧм вылӧ;

ж) награждајтӧ СССР-са орденјасӧн да сеталӧ
СССР-са почотнӧй званіејас;

з) олӧмӧ пӧртӧ помілованіе право;

и) назначајтӧ да вежлалӧ СССР-са вооружоннӧй
вынјаслыс высшӧй командованіејасӧ;

к) СССР-са Верховнӧй Сӧвет сессијајас костын јӧзд-
дӧ војна состојаніе, кор СССР вылӧ ускӧдчасны вој-
наӧн, либӧ агрессивныс мӧда-мӧдӧс дорјӧм куча меж-
дународнӧй договорнӧй кӧсјысӧмјас олӧмӧ пӧртны ко-
лан случајас дырјӧ;

л) јавитӧ общӧй да частічнӧй мобілізація;

бõ СССР-са Верховнõй Сõветõс срокыс вождõр рас-
пуститõм бõрын СССР Верховнõй Сõветса Президиум
кутõ ассыс полномочијассõ сетчõз, кытчõз вылыс
бõрјõм СССР-са Верховнõй Сõвет оз лõсõд СССР-са
Верховнõй Сõветлыс выл Президиум.

54-д СТАТТА. Полномочијас помасõм бõрын либõ
СССР-са Верховнõй Сõветõс срокыс вождõр распусти-
тõм дырји СССР-са Верховнõй Сõветлõн Президиум
назначајтõ выл бõрјысõмјас полномочијас помасан
либõ СССР-са Верховнõй Сõветõс распуститан лунсаң
кык тõлысса срокыс не сорõнжык.

55-õд СТАТТА. Вылыс бõрјõм СССР-са Верховнõй
Сõветõс чукõртõ СССР-са Верховнõй Сõвет важ сос-
тавса Президиумыс бõрјõм бõрас тõлыс мыстыс не
сорõнжык.

56-õд СТАТТА. СССР-са Верховнõй Сõвет кыкнап
палатаса õтувја заседаније вылас лõсõдõ СССР-са
правителство — СССР-са Народнõй Комиссарјаслыс
Сõвет.

IV-õд ГЛАВА

СОЈУЗНÕЈ РЕСПУБЛИКАЈАССА ГОСУДАРСТВЕННОЈ ВЛАСТЛÕН ВЫШШÕЈ ОРГАНЈАС

57-õд СТАТТА. Сојузнõй республикаса государствен-
нõй властлõн вышшõй органыс ем Сојузнõй республи-
каса Верховнõй Сõвет.

58-õд СТАТТА. Сојузнõй республикаса Верховнõй

Сѡвет бѡржысѡ республикаса гражданајасѡн нол вѡса срук кежлѡ.

Представітелство нормајас лѡсѡдѡѡны сојузнѡј республикајасса Конституціяјасѡн.

59-ѡд СТАТТА. Сојузнѡј республикаса Верховнѡј Сѡвет ем зік ѡтї законодательнѡј орган республика-ыслѡн.

60-ѡд СТАТТА. Сојузнѡј республикаса Верховнѡј Сѡвет:

а) прімітѡ республикалыс Конституція да вѡчалѡ сетчѡ вежлалѡмјас СССР-са Конституція 16-ѡд статта сертї;

б) вынсѡдѡ сїѡ составѡ пырыс автономнѡј республикајаслыс Конституціяјассѡ да урчиталѡ најѡ терріторіяјаслыс граңцајассѡ;

в) вынсѡдѡ республикалыс народно-хоѡајственнѡј план да бјуджет;

г) пѡлзутчѡ Сојузнѡј республикаса судебнѡј орган-јасѡн мыждѡм гражданајаслы амнїстїја да помїлованїе правоѡн.

61-ѡд СТАТТА. Сојузнѡј республикаса Верховнѡј Сѡвет бѡрјѡ Сојузнѡј республикаса Верховнѡј Сѡветлыс Презїдіум тащѡм составѡн: Сојузнѡј республикаса Верховнѡј Сѡвет Презїдіумса председателѡс, сылы вежысјасѡс, Презїдіумса секретарѡс да Сојузнѡј республикаса Верховнѡј Сѡвет Презїдіумса шленјасѡс.

Сојузнѡј республикаса Верховнѡј Сѡвет Презїдіумлѡн полномочїејасыс урчитсѡны Сојузнѡј республикаса Конституціяѡн.

62-ѡд СТАТТА. Заседанїејас нуѡдѡм вылѡ Сојуз-

нõј республікаса Верховнõј Сõвет бõрјõ асыс председателõс да сылы вежысасõс.

63-õд СТАТТА. Союзнõј республікаса Верховнõј Сõвет лõсõдõ Союзнõј республікалыс Правітельство—Союзнõј республікаса Народнõј Комісарјаслыс Сõвет.

V-õд ГЛАВА

СÕВЕТСКÕЈ СОЦІАЛІСТІЧЕСКÕЈ РЕСПУБЛІКАЈАС СОЈУЗЛÕН ГОСУДАРСТВЕННÕЈ УПРАВЛЕНІЈЕ ОРГАНЈАС

64-õд СТАТТА. Сõветскõј Соціалістическõј Республікајас Союзса государственнõј властлõн высшõј ісполнителнõј да распорядителнõј органыс ем СССР-са Народнõј Комісарјаслõн Сõвет.

65-õд СТАТТА. СССР-са Народнõј Комісарјаслõн Сõвет кывкутõ СССР-са Верховнõј Сõвет возын да сылы подотчотнõј, а Верховнõј Сõвет сессіјајас костын—СССР-са Верховнõј Сõвет Презідіум возын, кодлы подотчотнõј.

66-õд СТАТТА. СССР-са Народнõј Комісарјаслõн Сõвет лезалõ постановленіејас да распораженіејас дејствујушõј законјас подув вылын да најõс олõмõ пõртõм могыс да прõверајтõ најõс олõмõ пõртõмсõ.

67-õд СТАТТА. СССР-са Народнõј Комісарјас Сõветлõн постановленіејасыс да распораженіејасыс олõмõ быт пõртанаõс СССР-са став терріторіја вылын.

68-öd СТАТТА. СССР-са Народнõй Комиссарјаслõн Сõвет:

а) õтутвõ да вескõдлõ ужсõ СССР-са общесојузнõй да сојузно-республиканскõй Народнõй Комиссариатјаслыг да сылы подведомственнõй мукõд хоҗајственнõй да культурнõй учрежденијаслыг;

б) приміталõ мерајас народно-хоҗајственнõй план, государственнõй бјуджет олõмõ пõртõм куҗа да кредитно-фенежнõй система јонмõдõм куҗа;

в) приміталõ мерајас общественинõй пõрадок кутõм куҗа, государстволыг интeресјассõ дорјõм да гражданајаслыг правојассõ виҗõм куҗа;

г) нудõ общцõй вескõдлõм иностранинõй государствојаскõд волыгõмјасын;

д) урчитõ гражданагы быд вога контингентјассõ, кодјас призывајтчõны действителнõй военнõй служба вылõ, вескõдлõ странаса вооружоннõй вынјас общцõй строителствоõн;

е) лõсõдалõ, кор ковмас, СССР-са Народнõй Комиссарјас Сõвет бердын хоҗајственнõй, культурнõй да обороннõй стрõитчõм куҗа специалнõй Комитетјас да Главнõй Управленијас.

69-öd СТАТТА. СССР-са Народнõй Комиссарјас Сõветлõн ем право управленије да овмõсса отраслјас куҗа, кодјас пырõны СССР компетенцијаб, дугõдавны олõмõ пõртõмы Сојузнõй республикајасса Народнõй Комиссарјас Сõветјаслыг постановленијассõ да распораженіјассõ да отменајтны СССР-са Народнõй Комиссарјаслыг приказјассõ да интрукцијассõ.

70-öd СТАТТА. СССР-са Народнõй Комиссарјаслõн

Съвет лѣсѣдѣсѣ СССР-са Верховнѣй Съветѣн тащѣм составѣн:

СССР Народнѣй Комиссарјас Съветса председателъ;
СССР Народнѣй Комиссарјас Съветса председателѣс
вежыејас;

СССР Государственнѣй планѣвѣй комиссијаса пред-
седателъ;

Сѣветскѣй контролъ Комиссијаса председателъ;

СССР-са Народнѣй Комиссарјас;

Искусство делѣјас куза Комитетса председателъ;

Вышѣй школа делѣјас куза Комитетса председателъ.

Государственнѣй Банклѣн Правленіејаса председателъ.

71-ѣд СТАТѢА. СССР-са правителство либѣ СССР-са
Народнѣй Комиссар, кодјаслы вѣчѣма јуалѣм СССР
Верховнѣй Съветса депутатѣн, објазанѣс кујим лунја
срокыс не сорѣнжык сетны кывѣн либѣ гижѣмѣн во-
чакыв соответствујущѣй палатаын.

72-ѣд СТАТѢА. СССР-са Народнѣй Комиссарјас ве-
кѣдлѣны СССР компетенцијѣ пырыс государственнѣй
управленіејс јукѣнјасѣн.

73-ѣд СТАТѢА. СССР-са Народнѣй Комиссарјас со-
ответствујущѣй Народнѣй Комиссаријатјас компетенција
пределјасын действујущѣй законјас подув вылын, а
сѣз-жѣ СССР-са Народнѣй Комиссарјас Сѣветлѣн пос-
тановленіејас да распораженіејас подув вылын да
најѣс олѣмѣ пѣртѣм могыс лѣзалѣны приказјас да ин-
струкцијас да прѣвѣрајтѣны најѣс олѣмѣ пѣртѣмсѣ.

74-ѣд СТАТѢА. СССР-са Народнѣй Комиссаријатјас
емѣс либѣ общѣесојузнѣйјас либѣ сојузно-республикан-
скѣйјас.

75-öd СТАТТА. Общесојузнöј Народнöј Комиссаріатјас вескöдлöны налы поручітöм государственнöј управленіе отраслин СССР-са став территория вылын лібö вескыда асныс лібö наöн назначітöм органјас пыр.

76-öd СТАТТА. Сојузно-республиканскöј Народнöј Комиссаріатјас вескöдлöны налы поручітöм государственнöј управленіе отраслин, кычі правілö, сојузнöј республикајасса öткод нима Народнöј Комиссаріатјас пыр да непосредственнöја вескöдлöны сöмын урчітöм мында предпріятіејасöн СССР-са Верховнöј Совет Презідіумöн вынсöдöм список серті.

77-öd СТАТТА. Общесојузнöј Народнöј Комиссаріатјасöн лöбны тащöм Народнöј Комиссаріатјас:

Оборона куза;

Иностраннöј делöјас куза;

Мукöд государствојаскöд тöргүтöм куза;

Тужас куза;

Свјаз куза;

Вавыв транспорт куза;

Сöкыд промышленност куза;

Обороннöј промышленност куза;

Машіностројеніе куза;

Војенно-морскöј флот куза;

Заготовкјас куза.

78-öd СТАТТА. Сојузно-республиканскöј Народнöј Комиссаріатјасöн лöбны тащöм Народнöј Комиссаріатјас:

Пішчевöј промышленност куза;

Кокні промышленност куза;

Вөр промышленност куза;
Вичму ужалом куза;
Җерновөй да животноводческөй совхозјас куза;
Финансјас куза;
Төргүјтөм куза;
Пыщкөсса делөјас куза;
Јустіціја куза;
Җоньвизалун кутөм куза.

VI-өд ГЛАВА

СОЈУЗНӨЈ РЕСПУБЛИКАЈАССА ГОСУДАРСТВЕННӨЈ УПРАВЛЕНИЕ ОРГАНЈАС

79-өд СТАТҢА. Сојузнөј республикаса государственнөј властлөн высшөј исполнителнөј да распорядителнөј органыс ем Сојузнөј республикаса Народнөј Комиссарјаслөн Совет.

80-өд СТАТҢА. Сојузнөј республикаса Народнөј Комиссарјаслөн Совет кывкутө Сојузнөј республикаса Верховнөј Совет воҗын да сылы подотчотнөј, а Сојузнөј республикаса Верховнөј Совет сессіјајас костын—Сојузнөј республикаса верховнөј совет Президіум воҗын, кодлы подотчотнөј.

81-өд СТАТҢА. Сојузнөј республикаса Народнөј Комиссарјаслөн Совет СССР-са да Сојузнөј республикаса действујтыс законјас подув вылын, СССР-са Народнөј Комиссарјас Советлөн постановленіејас да распораженіејас подув вылын да најөс олөмө пөртөм

могнѡ лѣчалѡ постановленіејас да распораженіејас да прѡверајтѡ најѡс олѡмѡ пѡртѡмсѡ.

82-ѡд СТАТТА. Сојузнѡј республікаса Народнѡј Коміссарјас Сѡветлѡн ем право дугѡдны олѡмѡ пѡртѡмыг автономнѡј республікајасса Народнѡј Коміссарјас Сѡветјаслыг постановленіејассѡ да распораженіејассѡ да отменајтны шудмјассѡ да распораженіејассѡ ужалыг јѡз депутатјаслѡн крајјасса, областјасса да автономнѡј областјасса Сѡветјас ісполнителинѡј комітетјаслыг.

83-ѡд СТАТТА. Сојузнѡј республікаса Народнѡј Коміссарјаслѡн Сѡвет лѡсѡдѡѡ Сојузнѡј республікаса Верховнѡј Сѡветѡн тащѡм составѡн:

Сојузнѡј республікаса Народнѡј Коміссарјас Сѡветса председателъ;

Председателѡс вежысјас;

Государственнѡј планѡвѡј коміссіјаса председателъ;

Народнѡј Коміссарјас:

Пішцевѡј промышленност куѡа;

Кокнѡј промышленност куѡа;

Вѡр промышленност куѡа;

Віѡму ужалѡм куѡа;

Ѣрновѡј да жівотновѡдчѡескѡј совхѡвјас куѡа;

Фінансјас куѡа;

Тѡргутѡм куѡа;

Пыщкѡсса делѡјас куѡа;

Јустіціја куѡа;

Ѣоньіѡалун кутѡм куѡа;

Просвешченіе куѡа;

Местнѡј промышленност куѡа;

Коммунальнōй ѓвмѓс куѓа;

Соціалнōй ѓбеспеченіе куѓа;

Искусство ѓелѓяс куѓа Управленіеја началник;

Общесојузнōй Народнōй Коміссаріатјасса уполномоченнōјјас.

84-ѓд СТАТѓА. Сојузнōй республикаса Народнōй Коміссарјас вескѓдлѓны государственнōй управленіе отраслиѓн, кодјас пырѓны Сојузнōй республика компетенціаѓ.

85-ѓд СТАТѓА. Сојузнōй республикаса Народнōй Коміссарјас соответствујущѓй Народнōй Коміссаріатјас компетенціа преѓелјасын СССР-са да Сојузнōй республикаса законјас, СССР-са Народнōй Коміссарјас Сѓветлѓн да Сојузнōй республикалѓн постановленіејас да распораженіејас, СССР-са сојузно-республиканскѓй Народнōй Коміссаріатјаслѓн пріказјас да інструкціјајас подув вылын да најѓ олѓмѓ пѓртѓм могые лѓзѓны пріказјас да інструкціјајас.

86-ѓд СТАТѓА. Сојузнōй республикаса Народнōй Коміссаріатјас емѓс сојузно-республиканскѓјјас лѓбѓ республиканскѓјјас.

87-ѓд СТАТѓА. Сојузно-республиканскѓй Народнōй Коміссаріатјас вескѓдлѓны налы поручітѓм государственнōй управленіе отраслиѓн, кыѓі Сојузнōй республикаса Народнōй Коміссарјас Сѓветлы, сіѓі і СССР-са соответствујущѓй сојузно-республиканскѓй Народнōй Коміссаріатлы подчінајтѓмѓн.

88-ѓд СТАТѓА. Республиканскѓй Народнōй Коміс-

саріатјас вескѡдлѡны налы поручітѡм государственнѡј управленіе отраслѡн, Сојузнѡј республикаса Народнѡј Коміссарјас Сѡветлы вескыда подчїнајтчѡмѡн.

VII-ѡд ГЛАВА

АВТОНОМНѡЈ СѢВЕТСКѡЈ СОЦІАЛІСТІЧЕСКѡЈ РЕСПУБЛІКАЈАССА ГОСУДАРСТВЕННОЈ ВЛАСТЛѡН ВЫСШѡЈ ОРГАНЈАС

89-ѡд СТАТѢА. Автономнѡј республикаса государственнѡј властлѡн высшѡј органыс ем АССР-са Верховнѡј Сѡвет.

90-ѡд СТАТѢА. Автономнѡј республикаса Верховнѡј Сѡвет бѡрјысѡ республикаса гражданаѡн нѡл во-са срок кежлѡ Автономнѡј республикаса Конституціја-ѡн урчїтѡм представїтельство нормајас сертї.

91-ѡд СТАТѢА. Автономнѡј республикаса Верховнѡј Сѡвет ем чїк ѡтї законодательнѡј орган АССР-лѡн.

92-ѡд СТАТѢА. Быд Автономнѡј республикалѡн ем аслас Конституціја, кодї арталѡ Автономнѡј республикалыс аслыспѡлѡслунјасѡ да кодѡс лѡсѡѡма Сојузнѡј республикаса Конституціјакеѡд тырвыјѡ лѡсалаанаѡн.

93-ѡд СТАТѢА. Автономнѡј республикаса Верховнѡј Сѡвет бѡрјѡ Автономнѡј республикаса Верховнѡј Сѡветлыс Презїдіум да, аслас Конституціја сертї, лѡсѡѡѡ Автономнѡј республикаса Народнѡј Коміссарјаслыс Сѡвет.

ГОСУДАРСТВЕННОЈ ВЛАСТЛӨН
МЕСТНОЈ ОРГАНЈАС

94-дд СТАТФА. Крајјасын, областјасын, автономној областјасын, округјасын, рајонјасын, карјасын, оіктјасын (станіцајасын, феревнајасын, хуторјасын, кішлакјасын, аулјасын) госуларственнөј власт органјасыс—ужалыс јөз депутатјаслөн Сөветјас.

95-дд СТАТФА. Ужалыс јөз депутатјаслөн крајјасыс, областјасыс, автономној областјасыс, округјасыс, рајонјасыс, карјасыс, оіктјасыс, (станіцајасыс, феревнајасыс, хуторјасыс, кішлакјасыс, аулјасыс) Сөветјас бдр-јысөбны крајса, областса, автономној областса, округса, рајонса, карса, оіктса ужалыс јөзөн кык вога срок кежлө.

96-дд СТАТФА. Ужалыс јөз депутатјас Сөветјасө представительство нормајас урчөтөбны сојузнөј республикајасыс Конституціяјасысн.

97-дд СТАТФА. Ужалыс јөз депутатјаслөн Сөветјас вескөдлөбны налы подчөбннөј управленіе органјас ужөн, обеспечөвајтөбны госуларственнөј пөрадок охранөјтөм, законјас соблудөјтөм да граждөналыс правојасө охранөјтөм, вескөдлөбны меставывса хожа-ственнөј да культурнөј строөтельствөбн, лөсөдөбны местнөј бјуджет.

98-дд СТАТФА. Ужалыс јөз депутатјаслөн Сөветјас примөталөбны шуөмјас да сөталөбны распорөженіејас СССР-са да Сојузнөј республикаса законјасысн налы сөтөм правојас пределјасын.

99-öd СТАТТА. Ужалыс јѳз депутатјас крајјасса, областјасса, автономнѳ областјасса, округјасса, районјасса, карјасса да сѳктјасса Сѳветјаслѳн исполнителнѳ да распорядителнѳ органјасыс емѳ наѳн бѳрјѳм исполнителнѳ комѳтетјас ташѳм составѳн: председател, сѳјѳс вежысјас, секретар да шленјас.

100-öd СТАТТА. Негырыс сѳктјасын сѳктса ужалыс јѳз депутатјас Сѳветјаслѳн исполнителнѳ да распорядителнѳ органыс, сојузнѳ республикајасса Конституцѳјајас сертѳ, ем наѳн бѳрјѳм председател, сѳјѳс вежыс да секретар.

101-öd СТАТТА. Ужалыс јѳз депутатјас Сѳветјаслѳн исполнителнѳ органјасыс вескыда подотчотнѳјѳо кычѳ најѳс бѳрјыс ужалыс јѳз депутатјас Сѳветлы, сѳчѳ і ужалыс јѳз депутатјас вылынжык сулалыс Сѳветса исполнителнѳ органы.

IX-öd ГЛАВА

СУД ДА ПРОКУРАТУРА

102-öd СТАТТА. СССР-ын правосудѳје пѳртеѳ олѳмѳ СССР-са Верховнѳ Судѳн, сојузнѳ республикајасса Верховнѳ Судјасѳн, крајјасса да областјасса судјасѳн, автономнѳ республикајасса да автономнѳ областјасса судјасѳн, округјасса судјасѳн, СССР-са Верховнѳ Сѳвет шудѳм сертѳ лѳсѳѳѳм СССР-са спецѳлнѳ судјасѳн, народнѳ судјасѳн.

103-öd СТАТТА. Став судјасын делѳјассѳ видлѳмыс нуѳсѳѳ народнѳ заседателјас участвуетѳмѳн,

сешѡм случајјасын кынџи, кодјасѡс спеціалнѡ инѡма законѡн.

104-ѡд СТАТѢА. СССР-са Верховнѡј Суд ем высшѡј судебнѡј орган. СССР-са Верховнѡј Суд вылѡ пуктысѡ СССР-са да Сојузнѡј республикајасса став судебнѡј органјас судебнѡј уж бѡрса вѡѡдѡм.

105-ѡд СТАТѢА. СССР-са Верховнѡј Суд да СССР-са спеціалнѡј судјас бѡрјысѡны СССР-са Верховнѡј Сѡветѡн вѡт вога срок кежлѡ.

106-ѡд СТАТѢА. Сојузнѡј республикајасса Верховнѡј Судјас бѡрјысѡны сојузнѡј республикајасса Верховнѡј Сѡветјасѡн вѡт вога срок кежлѡ.

107-ѡд СТАТѢА. Автономнѡј республикајасса Верховнѡј Судјас бѡрјысѡны автономнѡј республикајасса Верховнѡј Сѡветјасѡн вѡт вога срок кежлѡ.

108-ѡд СТАТѢА. Крајевѡј да областнѡј судјас, автономнѡј областјасса судјас, округјасса судјас бѡрјысѡны ужалыс јѡз депутатјас крајјасса, областјасса лѡбѡ округјасса Сѡветјасѡн лѡбѡ автономнѡј областјасса ужалыс јѡз депутатјас Сѡветјасѡн вѡт вога срок кежлѡ.

109-ѡд СТАТѢА. Народнѡј судјас бѡрјысѡны районса гражданаѡн всеобщѡј, вескыд да равнѡј бѡрјысан право подув вылын гусѡн гѡлѡсуйтѡмѡн—кујѡм вога срок кежлѡ.

110-ѡд СТАТѢА. Суд фелѡјас нуѡдсѡны сојузнѡј лѡбѡ автономнѡј республикаса лѡбѡ автономнѡј областса кыв вылын, сѡјѡ мортјаслы, кодјас оз тѡдны тѡјѡ кывсѡ, фелѡ материалјасѡн переводѡик пыр тыр-

выјѝ тѝдмѝдѝм обеспечѝтѝмѝн, а сѝз-жѝ суд вылын ас кывѝн выступајтны право обеспечѝтѝмѝн.

111-ѝд СТАТѝТА. СССР-са став судјасын фелѝ вид-лалѝмыс нуѝдеѝ воссѝн, законѝн-кѝ абу урчѝтѝма таыс кежѝмјас, мыжданалы дорјѝм вылѝ право обеспечѝтѝмѝн.

112-ѝд СТАТѝТА. Судѝајас некѝдыс оз завѝсѝтны да подчѝнајтѝѝны сѝмын законлы.

113-ѝд СТАТѝТА. Став Народнѝј Комѝссарјатјасѝн да налы подведѝмственнѝј учреждѝенјејасѝн, сѝз-жѝ кыѝі і торја должностнѝј мортјасѝн, а сѝз-жѝ СССР-са гражданаѝн законјас стѝч олѝмѝ пѝртѝм бѝрса вышѝѝј надзор пуктысѝѝ СССР-са Прокурор вылѝ.

114-ѝд СТАТѝТА. СССР-са Прокурор назначајтѝѝ СССР-са Верховнѝј Сѝветѝн сѝгѝм вога срок кежлѝ.

115-ѝд СТАТѝТА. Республикајасса, крајјасса, областјасса прокурорјас, а сѝз-жѝ автономнѝј республикајасса да автономнѝј областјасса прокурорјас назначајтѝѝны СССР-са Прокурорѝн вѝт вога срок кежлѝ.

116-ѝд СТАТѝТА. Окружнѝј, рајѝоннѝј да карса прокурорјас назначајтѝѝны сојузнѝј республикајасса прокурорјасѝн СССР-са Прокурор вынсѝѝдѝмѝн вѝт вога срок кежлѝ.

117-ѝд СТАТѝТА. Прокуратура органјас пѝртѝны олѝмѝ ассыныс ужсѝ некѝущѝм меставывса органјас-саъ завѝсѝттѝѝг, подчѝнајтѝѝны сѝмын СССР-са Прокурорлы.

ГРАЖДАНАЛОН ОСНОВНОЈ ПРАВОЈАС
ДА ОБЈАЗАННОГТЈАС

118-дд СТАТТА. СССР-са граждaналон ем уж вы-
лѳ право, мѳдногѳн-кѳ, гарантірованнѳј уж пѳлучітѳм
вылѳ право, најѳ уж лыд да качество серті дон мын-
тѳмѳн.

Уж вылѳ право обеспечивaјтѳѳ народнѳј овмѳс со-
ціалістическѳја котыртѳмѳн, сѳветскѳј обществоса
производителнѳј вынјас пыр ѳтарѳ содѳмѳн, хоѳајст-
венинѳј крѳісјаслыс позанлун вештѳмѳн да ужтѳмалѳм
бырѳдѳмѳн.

119-дд СТАТТА. СССР-са граждaналон ем шојчѳѳм
вылѳ право.

Шојчѳѳм вылѳ правоc обеспечивaјтѳѳ кызвын ра-
бочѳјјасыслы ужалан лунсѳ сіѳім часѳѳ чінтѳмѳн, рабо-
чѳјјаслы да служашѳѳјјаслы ужѳдон сохрaйітѳмѳн быд
во отпускјас сетѳмѳн, ужалысјасѳѳ обслуживaјтѳѳм вы-
лѳ уна лыда санаторіјјас, шојчан керкајас, клубјас
сетѳмѳн.

120-дд СТАТТА. СССР-са граждaналон ем матері-
альнѳј обеспеченіје вылѳ право пѳрыс дырјі, а сіѳ-
жѳ—вісігѳн да ужавны верманлун воштѳм случaјјас
дырјі.

Тајѳ правоc обеспечивaјтѳѳ рабочѳјјасѳѳ да слу-
жашѳѳјјасѳѳ государство шѳѳт вылѳ социaльнѳј стра-
хутѳм јона паскѳдѳмѳн, ужалыс јѳзлы донбоеттѳѳг
медіцінскѳј отсѳг сетѳмѳн, ужалыс јѳзлы пѳлзујтѳѳм
вылѳ уна лыда курортјас сетѳмѳн.

121-öd СТАТТА. СССР-са граждaналõн ем образо-
ванїе вылõ право.

Тажõ правоыс обеспечивaйтсõ всеобщõй обяза-
телнõй началнõй велõдõмõн, донбосттõг [велõдõмõн, щõш
і высшõй образованїеыс, высшõй школаын кызвын ве-
лõдчыс]аслы государственнõй степенїа]ас сїстеман,
школа]асын ас кыв вылын велõдõмõн, завод]асын, сов-
хоз]асын, машїно-тракторнõй станци]а]асын да колхоз-
]асын ужалыс]аслыс донбосттõг производственнõй, тех-
нїческõй да агрономїческõй велõдчõм котыртõмõн.

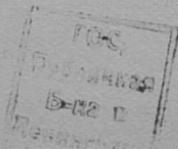
122-öd СТАТТА. СССР-ын нывбабалы сетсõны муж-
чїнакõд õткод право]ас хо]ажственнõй, государствен-
нõй, культурнõй да общественно-полїтїческõй олõм
став јукõн]асын.

Нывбаба]аслыс тажõ право]ассõ олõмõ пõртан по-
занлуныс обеспечивaйтсõ уж вылõ, ужыс мынтысõм
вылõ, шојччõм вылõ, социалнõй страхованїе да обра-
зованїе вылõ нывбабалы мужчїнакõд õткод право]ас
сетõмõн, мамлыс да кагалыс интерес]ассõ государствõн
дõзõрїтõмõн, нывбабалы нõбасїгõн уждон колõмõн
отпуск]ас сетõмõн, уна лыда чела]асан керка]асõн,
чела]аслы]асõн да сад]асõн.

123-öd СТАТТА. Националнõст нї раса вылõ вїдõ-
тõг СССР-са граждaналõн хо]ажственнõй, государст-
веннõй, культурнõй да общественно-полїтїческõй олõм
став јукõн]асын õткод право ем вõрõдны почтõм
закон.

Кõт кущõма ескõ мед ез вõв вескыда кõт кышолõн
право]ас ограничїтõм, лїбõ, мõдарõ, расõвõй да нациõ-
нальнõй прїнадлежност сертї граждaна]аслы вескыда

2. СССР-лõн Конститүци]а.

Общественно́й, социальнотическо́й собственности вы-
лõ уласысјас—народлõн врагјас.

132-õд СТАТТА. Всеобщõй воинско́й обязанност
ем закон.

Рабоче-Крестьянско́й Красно́й Арми́яын воинско́й
служба ем почетно́й обязанност СССР-са гражда-
налõн.

133-õд СТАТТА. Отечествонымõс дорјõм ем свја-
щенно́й долг СССР-са быд гражданилõн. Рõдиналы
и́менитõм: присагаыс кежõм, врагладорõ вужõм, го-
сударствоса во́енно́й выи́орлы ушщерб вõчõм, шпио-
наж—карајтчõны закон став стрõглуннас, кы́зи ме́дса
ыжыд злоде́йство вõчõм.

XI-õд ГЛАВА

БÕРЈЫСАН СИСТЕМА

134-õд СТАТТА. Депутатјасõс бõрјõмјасыс ужалыс
јõз депутатјас став Сõветјасõ: СССР-са Верховно́й
Сõветõ, Союзно́й республикајасса Верховно́й Сõветјасõ,
ужалыс јõз депутатјас крајевõй да областно́й Сõвет-
јасõ, автономно́й республикајасса Верховно́й Сõветјасõ,
автономно́й областјасса ужалыс јõз депутатјас Сõвет-
јасõ, округјасса, районјасса, карјасса да сиктјасса (ста-
ницајас, деревнајас, хуторјас, кшпакјас, аулјас) ужа-
лыс јõз депутатјас Сõветјасõ,—нуõдсõны бõрјысыс-
јасõн всеобщõй, равнõй да вескыд бõрјысан право
подув вылын гусõн гõлõсуйтõмõн.

135-õд СТАТТА. Депутатјасõс бõрјõмјас всеоб-
щõйõс: СССР-са став гражданилõн, кодјаслы тырõма

18 арбс, расовој да националној принадлежноот вѣло, вероисповеданїе, образователној ценз, оседлост, социалној проїсхожденїе, їмушественној положенїе да воґа дејателност вѣло вїѡдтѡг, ем право бѡрїены депутатјасѡс да лоны бѡрїѡмаѡн, јѡјас кынґї да судоѡн бѡрїеан правоис лїшїтѡм јѡз кынґї.

136-ѡд СТАТѢА. депутатјасѡс бѡрїѡмјас равнѡјѡс: бѡд гражданилѡн ем ѡтї гѡлѡс; став гражданилѡн бѡрїеѡмын правојасис ѡткоѡѡс.

137-ѡд СТАТѢА. Нывбабајас пѡлзујтѡны бѡрїеан да бѡрїѡмаѡн лѡан правоѡн мужчинајаскѡд ѡткоѡа.

138-ѡд СТАТѢА. Краснѡј Арміјаын служїтыс граждана пѡлзујтѡны бѡрїеан да бѡрїѡмаѡн лѡан правоѡн став гражданикѡд ѡткоѡа.

139-ѡд СТАТѢА. депутатјасѡс бѡрїѡмјас вескѡѡѡс: ужалыс јѡз депутатјас став Сѡветјасѡ бѡрїеѡмјас, ѡїктса да карса ужалыс јѡз депутатјас Сѡветѡн завоѡїтѡмѡн СССР-са Верховнѡј Сѡветѡз, нуѡѡѡны непосредственнѡ гражданајасѡн вескѡд бѡрїѡмјасѡн.

140-ѡд СТАТѢА. депутатјасѡс бѡрїїгѡн гѡлѡсујтѡмыс гуса.

141-ѡд СТАТѢА. Бѡрїеїгѡн канѡїдатјасис инѡѡѡны бѡрїеан округјас сертї.

Канѡїдатјасѡ инѡан правоис обеспечївајтѡѡ ѡбшественнѡј организацијаслы да ужалыс јѡз ѡбшествојаслы: коммунистїческѡј партїїнѡј организацијаслы, профессиѡналнѡј сојузјаслы, кооператївјаслы, том јѡз организацијаслы, культурнѡј ѡбшествојаслы.

142-ѡд СТАТѢА. Бѡд депутат ѡбјазан сетны ѡтѡт бѡрїејас воґын аслае уҗыс да ужалыс јѡз депу-

татјас Совет ужыс да лубѡј кадѡ вермас лоны бѡр
вештѡма унжык бѡрјысјас шуѡм сертѣ законѡн лѡсѡ-
ѡѡм пѡрадѡкѡн.

ХII-ѡд ГЛАВА

ГЕРБ, ФЛАГ, СТОЛЦА

143-ѡд СТАТѢТА. Советскѡј Социалистическѡј Рес-
публикајас Сојузлѡн государственнѡј герб—чарла да
мѡлѡт му шар вылын, кодѡс рѣсујтѡма шондѣ југѡрјас
пыщкѡ да кыщалѡма шепјасѡн, кытчѡ сојузнѡј рес-
публикајасса кывјас вылын гѣжѡма: „Став странајасса
пролетаријјас, ѡтвѣтѡј!“. Герб вылысладорас ем вѣт
јыла козѡв.

144-ѡд СТАТѢТА. Советскѡј Социалистическѡј Рес-
публикајас Сојузлѡн государственнѡј флагыс гѡрд по-
лотнѣщыцы, пуладорса вылыс пелѡсас рѣсујтѡма зарнѣ
чарла да мѡлѡт да наыс вылынжык зарнѣ дорѡн кы-
щалѡм вѣт јыла гѡрд козѡв. Пастаыс куѣта дѣнас 1 : 2.

145-ѡд СТАТѢТА. Советскѡј Социалистическѡј Рес-
публикајас Сојузлѡн столица—Москва кар.

ХIII-ѡд ГЛАВА

КОНСТИТУЦИЈАѡС ВЕЖАН ПѡРАДѡК

146-ѡд СТАТѢТА. СССР-лыс Конституцијасѡ вѡжѡ-
мыс нуѡѡѡ сѡмын СССР-са Верховнѡј Совет шуѡм
сертѣ, кодѡс лѡѡ примѣтѡма унжыкнас сылѡн кыкнан
палатаас $\frac{2}{3}$ јукѡн гѡлѡсыс ѡе ещажыкѡн.

ЈУРИДАЛЫГ

Листбок

СОВЕТСКОЈ СОЦИАЛИСТИЧЕСКОЈ РЕСПУБЛИКАЈАС СОЈУЗ- ЛОН КОНСТИТУЦИЈА (ОСНОВНОЈ ЗАКОН)

I-ој глава

Обществениј устројство 5

II-џа глава

Государствениј устројство 7

III-џа глава

Советској Социалистическој Республикајас Сојузса госу-
дарствениј властџн высшџ органјас 13

IV-џа глава

Сојузнџ республикајасса государствениј властџн выс-
шџ органјас 18

V-џа глава

Советској Социалистическој Республикајас Сојузлџн госу-
дарствениј управленџе органјас 20

VI-џа глава

Сојузнџ республикајасса государствениј управленџе
органјас 24

VII-џа глава

Автономнџ Советској Социалистическој Республикајасса
государствениј властџн высшџ органјас 27

VIII-ба глава

Государственибй властлбн мествбй органјас _____ 28

IX-ба глава

Суд да прокуратура _____ 29

X-ба глава

Гражданалбн оснбвнбй правојас да објазанноотјас _____ 32

XI-ба глава

Ббрјсан система _____ 36

XII-ба глава

Герб, флаг, столица _____ 38

XIII-ба глава

Конституцјабс вежан пбрдок _____ 38

№ 3416

Ответст. по выпуску А. Полумовкин

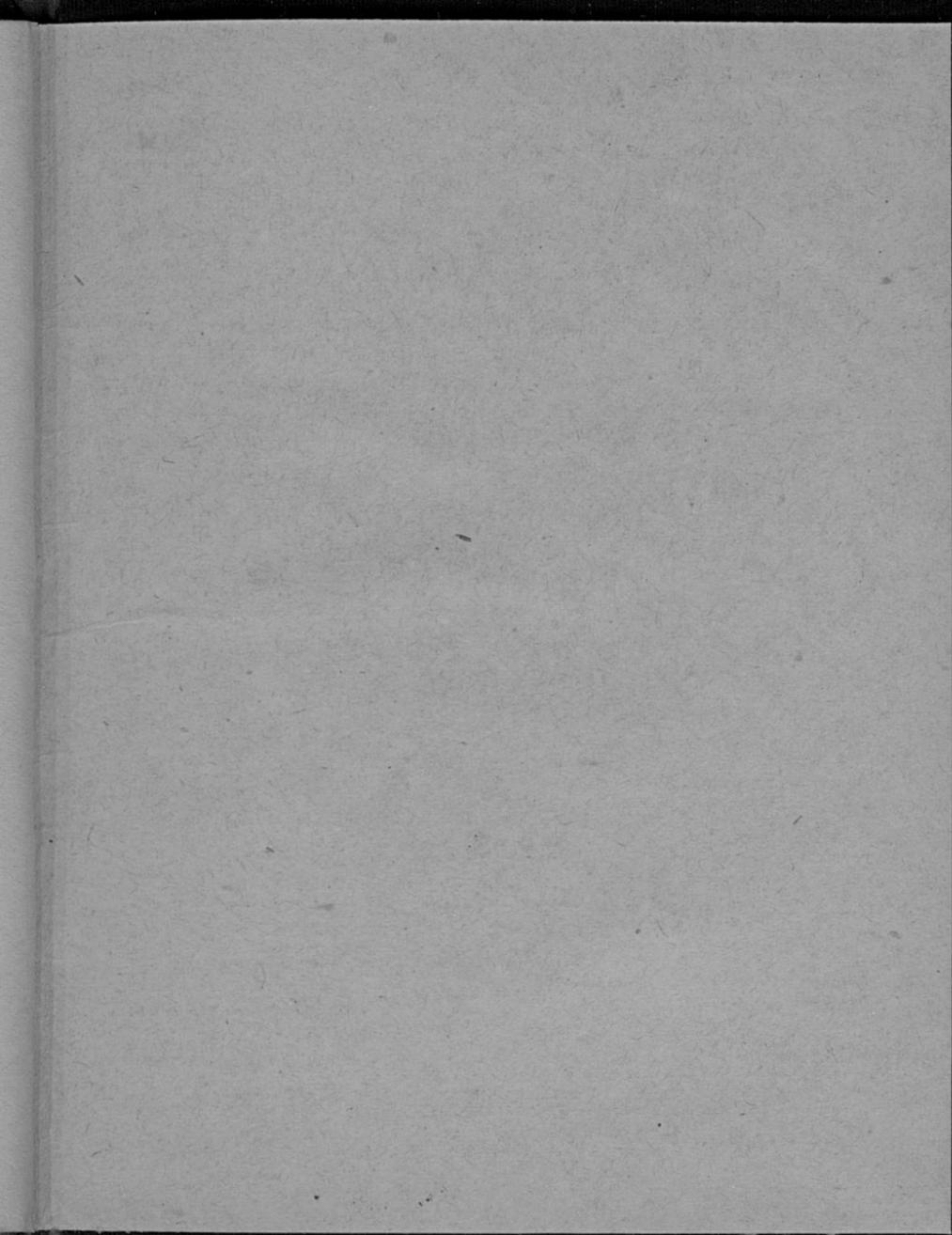
Ответст. корректор Е. Улипина

Техредатор О. Размылова

Сдано в набор 20/IV-38 г. Подписано к печати 10/V-38 г. Уполном. Главлита
 № 1748. Издание № 67. Заказ № 1035. Формат бумаги 72 x 108, 1/32. 1 печ. лист.
 36.000 знаков в печ. листе. Тираж 10000.

Типография УМП, г. Сыктывкар, Коми АССР, Дом печати.

Ц. 1838 г.
 Акт № 68
 Вкладн. л. _____

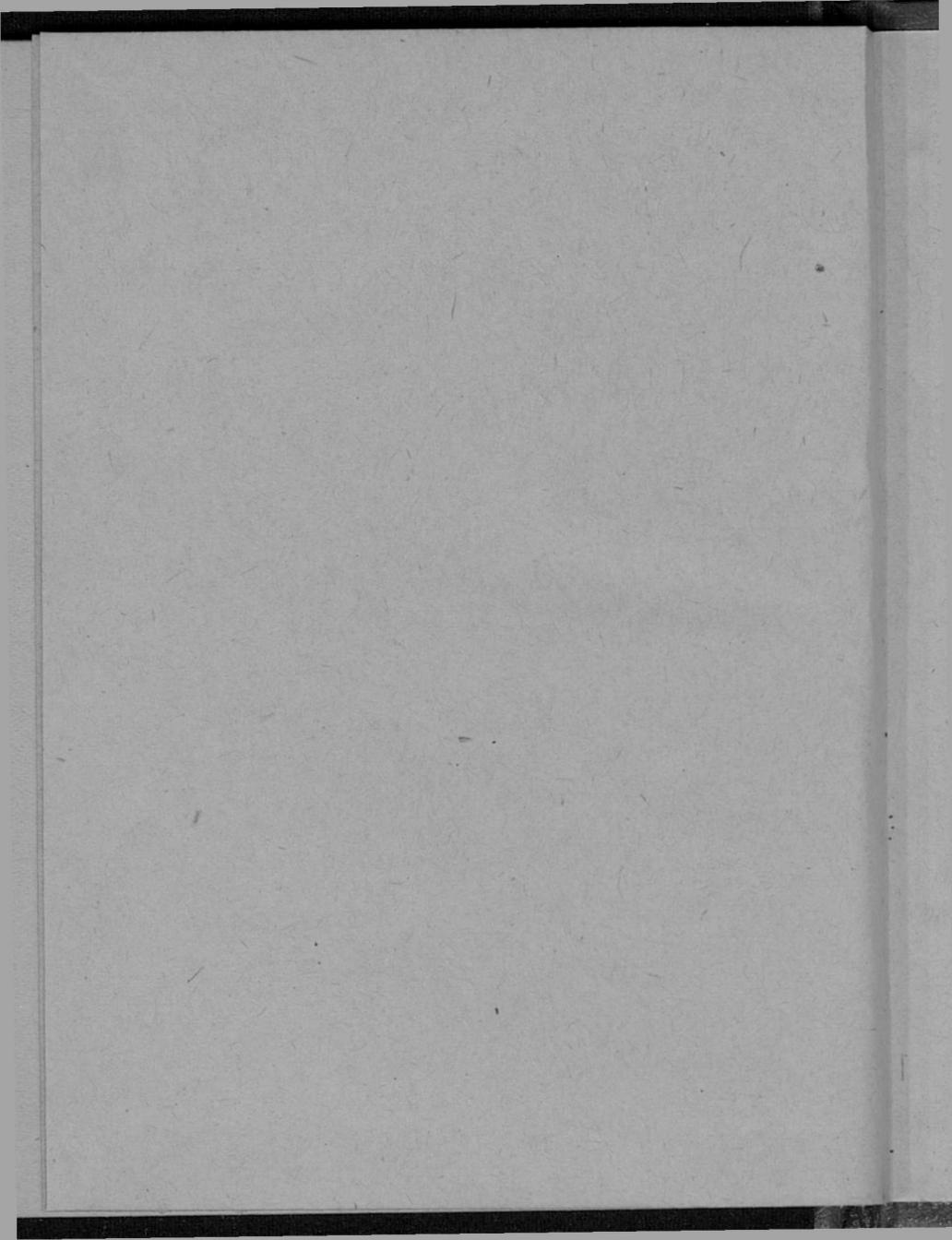
донмс 30 ур.

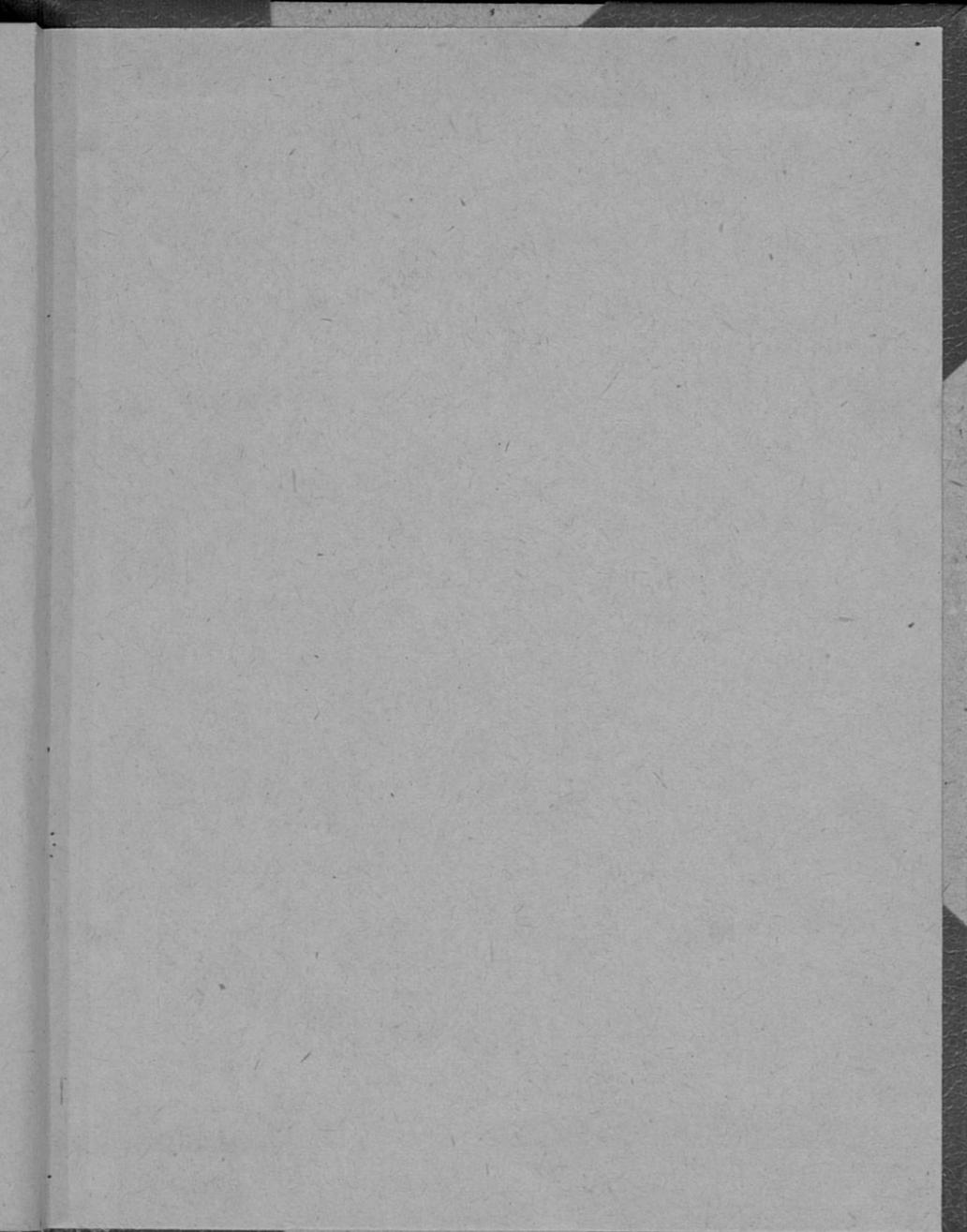
□45875

	Комм-
2-	677

MM-3

77

	Комп
2-677	